পাঠ নং - ২৩
কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্যিক চৰকাৰ

মূল অৰ্হতা ঃ

- কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু ইয়াৰ ভাগসমূহ যেনে— বিধানমণ্ডল, কাৰ্যপালিকা আৰু ন্যায়পালিকাৰ বিষয়ে ধাৰণা পোৱা।
- ৰাজ্য চৰকাৰৰ গঠন প্ৰণালীৰ বিষয়ে অৱগত হোৱা।

আমি ভাৰতবাসীয়ে আমাৰ দেশৰ গণতন্ত্ৰক লৈ গৌৰৱবোধ কৰোঁ। কিয়নো আমাৰ জনসাধাৰণে নিজে নিৰ্বাচন কৰি পঠোৱা প্ৰতিনিধিৰে চৰকাৰ গঠন কৰা হয়। এই চৰকাৰে ৰাইজৰ কল্যাণৰ হকে কাম কৰে। চৰকাৰ কেনেকৈ গঠন হয় আৰু কেনেদৰে কাম-কাজ কৰে তলৰ কথোপকথনৰ পৰা জানি লওঁ আহা—

*মাণিকৰ মাক এগৰাকী অধ্যাপিকা। তেওঁ ঘৰখনৰ কাম-কাজ কৰাৰ উপৰি ল'ৰা-ছোৱালীকেইটাৰ পঢ়া-শুনাৰ বৰ যতন লয়। এদিনাখন তেওঁলোকৰ অঞ্চললৈ **এম.পি (M.P)** আহিব বুলি বৰ আনন্দমুখৰ পৰিৱেশৰ সৃষ্টি হৈছে। সকলোৰে মুখে মুখে এম.পি অহাৰ কথা শুনি মাণিকৰো মনত উৎকণ্ঠা জন্মিল আৰু মাকক সুধিলে —*

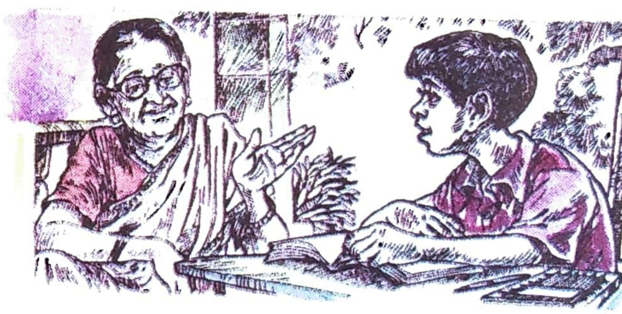

মাণিক ঃ মা, এম.পি মানেনো কোন কোৱাচোন?

*মাক ঃ **এম.পি মানে মেম্বাৰ অৱ পাৰ্লিয়ামেণ্ট**। পাৰ্লিয়ামেণ্টক অসমীয়াত **সংসদ** বুলি কোৱা হয় আৰু সদস্যজনক **সাংসদ** বোলা হয়।*

মাণিকঃ সাংসদসকলনো ক'ত থাকে?

মাক ঃ যিহেতু সংসদ ভাৰতৰ ৰাজধানী দিল্লীত আছে, সেয়েহে সাংসদসকলো দিল্লীতে থাকে।

*মাণিক ঃ মা, মই কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ কথা শুনিহে আছোঁ। **কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ** মানেনো কি?*

*মা ঃ অ' তুমি ভাল কথাকেই সুধিছা। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰে আমাৰ গোটেই দেশখন শাসন কৰে। চৰকাৰৰো আকৌ তিনিটা ভাগ আছে — **বিধানমণ্ডল, কাৰ্যপালিকা আৰু ন্যায়পালিকা**।*

মাণিক ঃ এনেদৰেনো কিয় ভাগ কৰা হৈছে মা ?

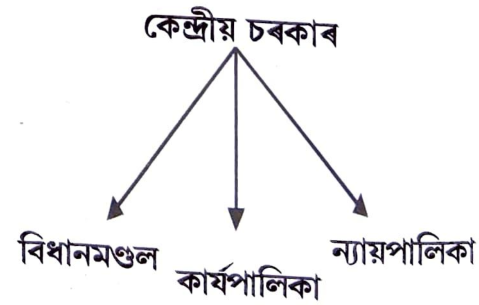

*মাক ঃ দেশৰ শাসনকাৰ্য চলাবলৈ সুবিধা হ'বৰ বাবে কৰিছে, বুজিছানে? **বিধানমণ্ডলে আইন ৰচনা কৰে,** কাৰ্যপালিকাই **আইনসমূহ কাৰ্যকৰী কৰে আৰু** ন্যায়পালিকাই **আইনসমূহৰ ভিত্তিত আৰু সঠিকভাৱে কাৰ্যকৰী** হৈছেনে নাই স্থিৰ বিচাৰ **কৰি দিয়ে**। বিধানমণ্ডলত দুটা সদন আছে — এটাক কোৱা হয় **লোকসভা** আৰু আনটোক কোৱা হয় **ৰাজ্যসভা**। লোকসভাৰ সদস্যসকলৰ কাৰ্যকাল ৫ বছৰ আৰু ৰাজ্যসভাৰ সদস্যসকলৰ ৬ বছৰ।*

জানি থওঁ আহা

- লোকসভাক নিম্নসদন আৰু ৰাজ্যসভাক উচ্চসদন বুলিও জনা যায়। দুয়োখনক একেলগে **সংসদ** বুলি কোৱা হয়।
- লোকসভাৰ মুঠ সদস্যৰ সংখ্যা ৫৪৫ জন আৰু ৰাজ্যসভাৰ ২৫০ জন।

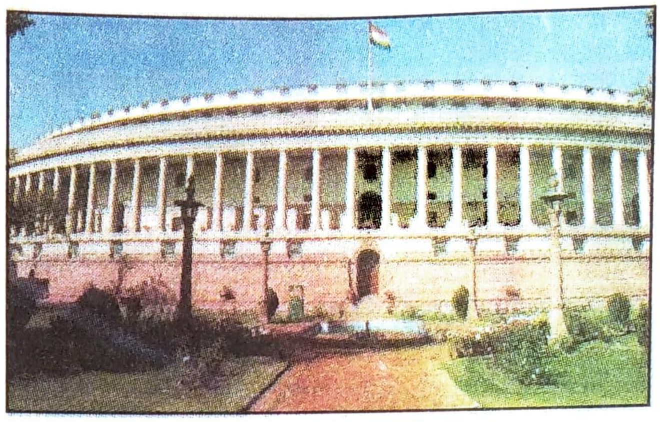

মাণিক ঃ মা, বিধানমণ্ডলেনো কেইখন আইন প্ৰস্তুত কৰে?

মাক ঃ বিধানমণ্ডলে বহুতো আইন প্ৰস্তুত কৰে। তাৰ ভিতৰত তুমি বুজি পোৱা আইন এখনৰ কথা কওঁ শুনা। বাৰু কোৱাচোন তোমালোকৰ বাবেও যে আইন এখন প্ৰস্তুত কৰিছে তুমি জানানে?

মাণিক ঃ নাজানো মা, কোৱাচোন।

মাক ঃ ৬ বছৰৰ পৰা ১৪ বছৰ বয়সৰ সকলো শিশুৱে যাতে প্ৰাথমিক শিক্ষা লাভ কৰিব পাৰে তাৰ বাবে **'শিশুৰ প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ মৌলিক অধিকাৰ আইন'** এখন প্ৰণয়ন কৰিছে। এই আইনখনৰ মতে সকলো শিশুৱে প্ৰাথমিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰাটো বাধ্যতামূলক। কোনেও শিশুক জাতি, ধৰ্ম, লিঙ্গ ভেদে প্ৰাথমিক শিক্ষাৰ পৰা বঞ্চিত কৰিব নোৱাৰিব। এই আইনখনে সকলো শিশুৰ লগতে বাধাগ্ৰস্ত শিশুসকলকো সাঙুৰি লৈছে।

ক্ৰিয়া-কলাপ ঃ

(ক) তোমালোকৰ অঞ্চলত ৬ বছৰৰ পৰা ১৪বছৰ বয়সৰ সকলো শিশু বিদ্যালয়লৈ যায়নে? যদি নাযায়, সিহঁতে দিনত কি কি কামত ব্যস্ত থাকে দলত আলোচনা কৰি এটি টোকা প্ৰস্তুত কৰা।

(খ) কি কি ব্যৱস্থা ললে সিহঁতক বিদ্যালয়লৈ আনিব পৰা যাব ছাৰ-বাইদেউৰ লগত আলোচনা কৰি ব্যৱস্থাসমূহৰ তালিকা এখন প্ৰস্তুত কৰা।

প্ৰথম ৰাষ্ট্ৰপতি

প্ৰথম উপ-ৰাষ্ট্ৰপতি

মাণিক ঃ মা, কাৰ্যপালিকাতনো কোন থাকে?

মাক ঃ কাৰ্যপালিকাত ৰাষ্ট্ৰপতি, উপ-ৰাষ্ট্ৰপতি, প্ৰধানমন্ত্ৰী আৰু মন্ত্ৰী পৰিষদ থাকে।

মাণিক ঃ ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে কি কৰে?

মাক ঃ অ' ৰাষ্ট্ৰপতিয়েই হৈছে দেশৰ মুৰব্বী। তেওঁৰ কাম বহুত। যেনে — তেওঁ আইনত স্বাক্ষৰ কৰে, প্ৰধান মন্ত্ৰী আৰু মন্ত্ৰী পৰিষদৰ দিহা পৰামৰ্শ অনুসৰি দেশ পৰিচালনা কৰাৰ দৰে বহুতো কাম কৰিবলগা হয়। ডাঙৰ হ'লে এই বিষয়ে বিশদভাৱে জানিব পাৰিবা। ৰাষ্ট্ৰপতিৰ পিছতে এজন উপ-ৰাষ্ট্ৰপতি থাকে।

প্ৰথম প্ৰধানমন্ত্ৰী

মাণিক ঃ মা, আমি বেছিকৈ প্ৰধান মন্ত্ৰীৰ কথাহে শুনো। তেওঁনো কি কৰে?

মাক ঃ দেশৰ শাসনভাৰ প্ৰকৃততে প্ৰধানমন্ত্ৰীয়েই পৰিচালনা কৰে। তেওঁক সহায় কৰিবলৈ এখন মন্ত্ৰী পৰিষদ থাকে। প্ৰধানমন্ত্ৰী আৰু মন্ত্ৰী পৰিষদৰ সদস্যসকলক ৰাষ্ট্ৰপতিয়ে নিয়োগ কৰে। প্ৰধানমন্ত্ৰীয়ে মন্ত্ৰীসকলৰ দপ্তৰসমূহ বিতৰণ কৰে।

মাণিক ঃ মা, বিধানমণ্ডল, কাৰ্যপালিকাৰ কথা বুজিলোঁ। তুমি যে ন্যায়পালিকাৰ কথাও কৈছিলা সেয়ানো কি?

মাক ঃ ন্যায় পালিকাই ন্যায় আৰু অন্যায় বিচাৰ কৰি দিয়ে। ন্যায়পালিকাই দেশৰ জনসাধাৰণক স্বাধীনভাৱে জীয়াই থকাত সহায় কৰে। সেইকাৰণে ন্যায়পালিকাক কোৱা হয় জনসাধাৰণৰ ৰক্ষাৰ কৱচ। আমাৰ দেশত তিনিটা স্তৰৰ ন্যায়পালিকা আছে।

উচ্চতম ন্যায়ালয়	কেন্দ্ৰত (নতুন দিল্লী)
উচ্চ ন্যায়ালয়	ৰাজ্যত
নিম্ন/জিলা আদালত	জিলাত

মাণিক ঃ মা, বৰ ভাল লাগিল। কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ বিষয়ে বহু কথা জানিলোঁ।

মাক ঃ এয়া মাত্ৰ তোমাক এটি থূলমূল আভাসহে দিছোঁ। ওপৰৰ শ্ৰেণীসমূহত ইয়াৰ বিষয়ে বহলাই জানিবা।

ৰাজ্য চৰকাৰ

তোমালোকে আগৰ পাঠত পাই আহিছা যে ভাৰতবৰ্ষৰ কেন্দ্ৰত এখন কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰ আৰু ৰাজ্যসমূহত ৰাজ্যিক চৰকাৰ আছে। কাষৰ ভাৰত বৰ্ষৰ মানচিত্ৰখনত ৰাজ্যসমূহ মন কৰাচোন।

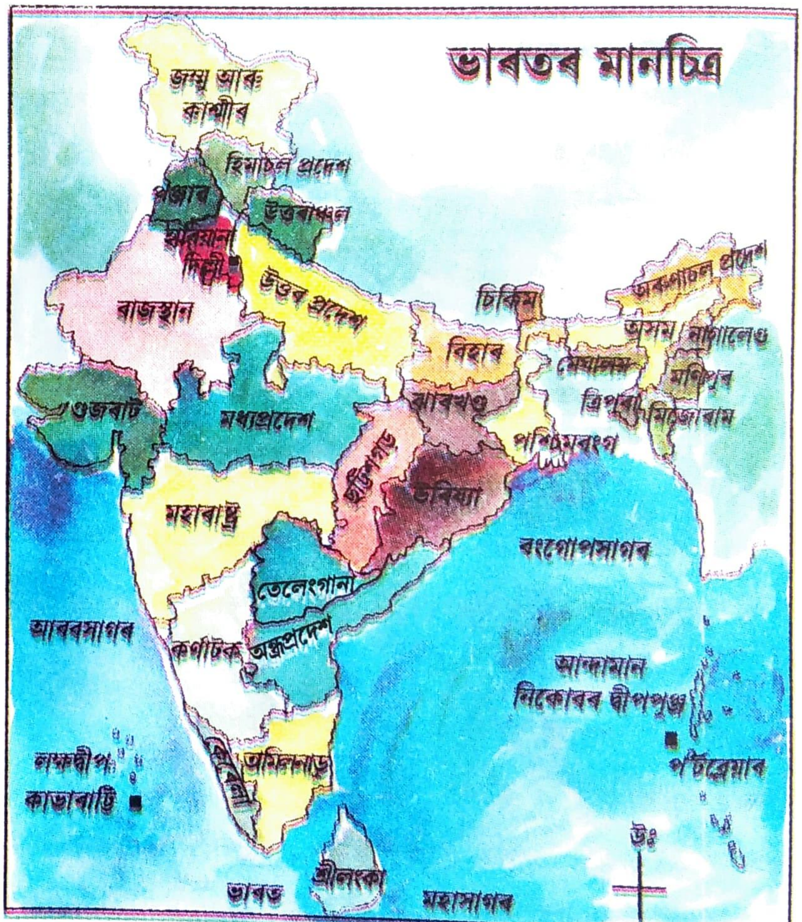

ভাৰতবৰ্ষত বৰ্তমান ২৯ খন ৰাজ্য আছে। প্ৰত্যেকখন ৰাজ্যতে একোখনকৈ ৰাজ্য চৰকাৰ আছে। ৰাজ্য চৰকাৰে নিজৰ ৰাজ্যখনৰ শাসনকাৰ্য পৰিচালনা কৰে।

প্ৰত্যেক ৰাজ্য চৰকাৰৰ কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ দৰে তিনিটা প্ৰধান ভাগ আছে।

- বিধানমণ্ডল
- কাৰ্যপালিকা
- ন্যায়পালিকা

বিধানমণ্ডল ঃ

আমাৰ ৰাজ্যৰ বিধানমণ্ডলক বিধানসভা বোলা হয়। অসমখনক ১২৬ টা নিৰ্বাচনী সমষ্টিত ভাগ কৰা হৈছে। এই সমষ্টিসমূহৰ পৰা জনসাধাৰণে একোজনকৈ প্ৰতিনিধি বিধানসভালৈ নিৰ্বাচন কৰি পঠায়। তেওঁলোকক **বিধায়ক** বোলা হয়। এই বিধায়কসকলক লৈ বিধানসভা গঠন কৰা হয়। বিধানসভাৰ কাৰ্যকাল ৫ বছৰ। বিধানসভাৰ প্ৰধান কাম হ'ল— আইন প্ৰণয়ন কৰা, ৰাজ্যৰ আয়-ব্যয়ত অনুমোদন জনোৱা ইত্যাদি।

জানি থওঁ আহা

- উত্তৰ পূৰ্বাঞ্চলৰ চাৰিখন ৰাজ্যৰ উচ্চ ন্যায়ালয়ৰ কাম-কাজ গুৱাহাটী উচ্চ ন্যায়ালয়তে কৰা হয়।

কাৰ্যপালিকা ঃ

বিধানমণ্ডলে প্ৰস্তুত কৰা আইনসমূহ কাৰ্যপালিকাই কাৰ্যকৰী কৰে। এই কাৰ্যপালিকাত ৰাজ্যৰ ৰাজ্যপাল, মুখ্যমন্ত্ৰী আৰু মন্ত্ৰীপৰিষদ থাকে। ৰাজ্যপালেই ৰাজ্যৰ মুৰব্বী আৰু তেওঁ ৰাজ্যৰ মুখ্যমন্ত্ৰী আৰু মন্ত্ৰীপৰিষদক নিযুক্তি দিয়ে।

ন্যায়পালিকা ঃ

আমাৰ ৰাজ্যখনৰ উচ্চ ন্যায়ালয় গুৱাহাটীত আছে। প্ৰতিখন উচ্চ ন্যায়ালয়ত এজন মুখ্য ন্যায়াধীশ আৰু কেইবাজনো ন্যায়াধীশ থাকে। জিলা সমূহত জিলা আদালত থাকে।

ক্ৰিয়া-কলাপ ঃ

শিক্ষকৰ সহায়ত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলে নকল বিধানসভা শ্ৰেণীকক্ষত প্ৰস্তুত কৰি মুখ্যমন্ত্ৰী, মন্ত্ৰী পৰিষদ আৰু বিৰোধীসকলৰ ভূমিকাৰ অভিনয় **কৰিব**।

মনত ৰাখিবলগীয়া কথা ঃ

- কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ তিনিটা ভাগ আছে — বিধানমণ্ডল, কাৰ্যপালিকা আৰু ন্যায়পালিকা।
- বিধানমণ্ডলে আইন প্ৰণয়ন, কাৰ্যপালিকাই আইন কাৰ্যকৰী আৰু ন্যায়পালিকাই আইনৰ ভিত্তি আৰু সঠিক কাৰ্যকৰী হৈছেনে বিচাৰ কৰে।
- সংসদত থকা লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভাক ক্ৰমে নিম্ন সদন আৰু উচ্চ সদন বুলি কোৱা হয়।
- ৰাষ্ট্ৰপতি দেশৰ মুৰব্বী।
- দেশৰ প্ৰত্যেকখন ৰাজ্যত ৰাজ্য চৰকাৰ আছে।
- ৰাজ্যপাল ৰাজ্যৰ মুৰব্বী।
- আমাৰ অসমখনক ১২৬ টা নিৰ্বাচনী সমষ্টিত ভাগ কৰা হৈছে।
- বিধানসভাৰ কাৰ্যকাল ৫ বছৰ।
- উচ্চ ন্যায়ালয়ত এজন মুখ্য ন্যায়াধীশ আৰু কেইবাজনো ন্যায়াধীশ থাকে।

অনুশীলনী ঃ

১। **উত্তৰ লিখা—**

ক) কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ ভাগ কেইটা আৰু কি কি?

খ) লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভাৰ আন দুটা নাম কি?

গ) লোকসভা আৰু ৰাজ্যসভাৰ সদস্যৰ সংখ্যা কিমান?

ঘ) প্ৰধানমন্ত্ৰী আৰু আন মন্ত্ৰীসকলক কোনে নিয়োগ কৰে?

ঙ) কেন্দ্ৰীয় মন্ত্ৰীসকলৰ দপ্তৰসমূহ কোনে বিতৰণ কৰে?

চ) ন্যায়পালিকাৰ কাম কি?

ছ) ৰাজ্য চৰকাৰৰ প্ৰধান ভাগ কেইটা আৰু কি কি?

জ) বিধানসভালৈ নিৰ্বাচিত সদস্যজনক কি বুলি কোৱা হয়?

ঝ) ৰাজ্যৰ মুৰব্বীজন কোন?

ঞ) মুখ্যমন্ত্ৰী আৰু মন্ত্ৰী পৰিষদক কোনে নিযুক্তি দিয়ে?

চ) অসমৰ উচ্চ ন্যায়ালয় ক'ত অৱস্থিত?

২। খালী ঠাই পূৰ কৰা —

(ক) বিধান মণ্ডলে ________________ প্ৰস্তুত কৰে।

(খ) কাৰ্যপালিকাই আইনসমূহ ________________ কৰে।

(গ) ন্যায়পালিকাই ______________ বিচাৰ কৰে।

(ঘ) বিধানসভাৰ কাৰ্যকাল______________ বছৰ।

(ঙ) ৰাজ্যপালেই ৰাজ্যৰ ______________ ।

৩। শুদ্ধ উত্তৰটো বাচি উলিওৱা—

(ক) অসমৰ বিধানসভাৰ সমষ্টি	১১৬/ ১২৬/ ১৩৬ টা
(খ) বৰ্তমান ভাৰতত ৰাজ্য	২৫/ ২৩/২৯ খন আছে
(গ) লোকসভাৰ কাৰ্যকাল	৪/ ৫/ ৬ বছৰ
(ঘ) ৰাজ্যত মুখ্য ন্যায়াধীশ থাকে	১/ ২/ ৬ জন
(ঙ) ৰাজ্যসভাৰ সদস্য সংখ্যা	৫৪৫/ ২৫০/ ১২৬ টা

৪। **প্ৰকল্প ঃ**

অসমৰ ৰাজ্যপাল আৰু মুখ্যমন্ত্ৰীসকলৰ নাম ফটোসহ একাদিক্ৰমে সজাই দুটা এলবাম প্ৰস্তুত কৰা।

* * * * * * * *